

УДК 657

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V35\(2022\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V35(2022)-11)

Костюченко В. М., доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та оподаткування, Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-3121-842X

e-mail: valentynak1098@gmail.com

Гриценко В. О., здобувач вищої освіти ступеня «магістр», Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-5633-2616

e-mail: Hrytsenko.V@outlook.com

Передумови бухгалтерського обліку криптовалюти як офіційної валюти держави

Анотація. У статті розглядається економічна сутність криптовалюти, досліджено сучасний стан та перспективи розвитку даного явища в світі, проаналізовані наукові статті провідних вчених та експертів. Здійснено узагальнення передумов бухгалтерського обліку біткоіна як криптографічного активу, що використовується як офіційна валюта держави. Окрім того, у статті наведено визначення поняття «криптовалюта», досліджені причини підвищеної уваги регуляторів, інвесторів та підприємців до біткоіна. Узагальнено позиції науковців щодо підходів до обліку криптовалюти, а також проаналізована наукова думка про вибір відповідного Міжнародного стандарту фінансової звітності для обліку біткоіна як офіційної валюти держави в залежності від притаманних йому характеристик. Наведено причини, які можуть спонукати країни до визнання біткоіна законним засобом платежу на прикладі Сальвадору та Центральноафриканської Республіки. Проаналізовано проблемні питання бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які можуть виникнути у разі прийняття рішення про визнання біткоіну в якості офіційної валюти держави.

Ключові слова: криптовалюта; біткоїн; офіційна валюта; об'єкт бухгалтерського обліку; бухгалтерський облік криптовалюти; проблеми обліку й фінансової звітності.

Kostyuchenko Valentyna, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Accounting and Taxation Department, State University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine

Hrytsenko Vladyslav, Master's Degree Holder, State University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine

Preconditions for Cryptocurrency Accounting as the Official State Currency

Abstract. Introduction. The world today, gets acquainted with a new tool which is cryptocurrencies also known as virtual money. Governments and Central Banks of different countries often dispute about the use of these innovations. Some researches believe that virtual money (cryptocurrencies) is a crime, others believe that we are talking about a true revolution in the world of finances. Some of them share radical views and propose to impose criminal penalties on one who distributes and uses virtual money in view of the possibility of the potential for using them for the money-laundering purposes or for the financing of terrorism; others point out the inevitability of the development and spread. The latter is epitomized by the adoption of cryptocurrency as the official state currency. However, such a decision of governments imposes new questions and problems of cryptocurrencies accounting.

Purpose. Deepening the theoretical foundations of the bitcoin accounting as an official currency and, accordingly, a legal instrument of payment.

Results. The article deals with the economic essence of cryptocurrency, current situation and prospects for the development of this phenomenon in the world through the analysis of scientific articles of leading scientists and experts. In addition, the paper considers preconditions for cryptocurrency accounting as the official state currency on the example of Bitcoin in El Salvador and The Central African Republic, discusses the reasons of the adoption of cryptocurrency as the official state currency by poor countries.

Conclusions. It is found that the use of bitcoin is an important factor in solving the country's current economic and financial problems, which was used by El Salvador and The Central African Republic for today. Among such problems are the investment climate, speed and cost of payments, access of the population to banking services. The possibility of a negative impact of the use of cryptocurrencies on the economy is also allowed. As for accounting, the issues of adoption of bitcoin as an object of accounting, accounting estimate, accounting methods and criteria for its recognition in financial statements remain unresolved.

Keywords: cryptocurrency; bitcoin; legal currency; accounting object; cryptocurrency accounting; accounting and financial reporting problems.

JEL Classification: K39; M41; O17.

¹Стаття надійшла до редакції: 18.10.2022

Received: 18 October 2022

Постановка проблеми. Протягом кількох років тема криптовалют посідає значне місце в телеєфірі, журналах з економічних наук, інших профільних виданнях та загалом у засобах масової інформації. На сьогодні головною криптовалютою можна вважати Bitcoin (надалі біткоїн). Однак, значна популярність цієї криптовалюти не змогла забезпечити достатнього ступеня дослідженості її використання в якості офіційної валюти та в розрізі законодавчих та інших регулятивних актів. Питання, до якої статті балансу слід віднести криптографічні активи та як вести їх облік, досі викликає складнощі. Більш того, Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB) дає лише рекомендації щодо того, як слід показувати криптовалюту в бухгалтерському обліку, проте, не дає вичерпної відповіді. Отже, попри високу популярність криптовалют як засобу обміну активами, конкретних інструкцій з бухгалтерського обліку не існує [1].

Винайдення та використання криптовалют компаніями, набуття ними статусу офіційної валюти в деяких країнах докорінно вплинуло на бухгалтерський облік. По-перше, поява криптовалют на балансі компанії впливає на те, як бухгалтерські транзакції повинні реєструватися та перевірятися, наприклад, аудиторами. По-друге, при використанні криптовалют у повсякденній діяльності компаніям необхідно визначитися з принципами бухгалтерського обліку подібних активів, а також представляти загальнозрозумілі дані у фінансовій звітності. Як і у випадку з іншими новими явищами, розробники стандартів бухгалтерського обліку відстають у наданні рекомендацій з бухгалтерського обліку [2].

Актуальність наукової статті обумовлена високим зростанням популярності криптографічних активів. Кількість підприємств, які бажать мати в наявності та здійснювати операції з криптовалютою для приросту капіталу або ж вести з нею основну діяльність, зростає з року в рік. Крім суб'єктів господарювання до використання криптовалют, а саме біткоїну, у 2021 р. долучилися країни. Уряд Сальвадору 9 червня 2021 р. сповістив в офіційному віснику, що цифрова валюта біткоїн відтепер є законним засобом платежу усередині країни. Це рішення набуло чинності 7 вересня 2021 року. Маючи на увазі, що Сальвадор став першою у світі країною, що визнала біткоїн законним платіжним засобом, досі рано говорити про глобальні наслідки, проте можна сказати однозначно: для криптовалют це – перший крок до всезагального визнання.

Ще більший інтерес становлять миттєві зміни, яких зазнало законодавство країни Сальвадор після впровадження відповідного рішення:

1. біткоїн можна використовувати для погашення боргів без обмежень у будь-якій транзакції;
2. біткоїн можна приймати в якості оплати за товари та послуги;
3. будь-який податковий платіж можна оплатити в біткоїнах;

4. будь-яке попереднє зобов'язання, виражене в доларах США, може бути сплачене у біткоїнах;

5. стандарти бухгалтерського обліку продовжать використовувати долар США в якості базової валюти, а уряд надасть систему, яка дозволить користувачам автоматично та миттєво конвертувати біткоїни в долари США [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Реакція дослідників на появу нового об'єкту бухгалтерського обліку була своєчасною, тому незабаром у наукових працях з'явилися пропозиції з обліку криптовалют як електронних грошей. Грунтуючись на різні формальні ознаки та зміст явища, були сформовані різні підходи до бухгалтерського обліку криптовалют. Так, згідно з тезою про те, що криптовалюта є електронними грошима, її необхідно записувати так, як цього вимагає План рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій на рахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» [4]. Дослідники пропонують й інші підходи до обліку криптографічних валют. Так, С. Ф. Легенчук, Н. М. Королюк, запропонували створити новий рахунок 315 «Електронні гроші» [5]; М. В. Корягін також надає перевагу використанню новоствореного рахунку 32 «Електронні гроші» [6]; А. Нефьодов рекомендує обліковувати електронні гроші у складі дебіторської заборгованості на рахунку 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» [7]. Відповідно у балансі підприємства вартість електронних грошей пропонується записувати за статтею «Грошові кошти та їх еквіваленти».

Попри практичну вагомість розробок підходів до обліку криптовалют, зокрема біткоїна, як офіційної валюти, в Україні спостерігається значний розрив між теорією та власне практикою. У наукових публікаціях обґрунтована необхідність впровадження обліку криптовалют на підприємстві, досліджена їх сутність та вагомість у той час, як аспект використання криптовалют в якості офіційного засобу платежу на рівні країни та пов'язаних із цим викликів залишається малодослідженим.

Утім, список країн, де біткоїн є офіційною валютою, щороку збільшується, що вказує на невідворотність процесу й свідчить про необхідність вивчення іноземного досвіду. Значну увагу дослідженню даної теми приділяють іноземні вчені: Дженкс, Тайлер, Конлон. Вагомий внесок у розкриття теми зробили практики-фахівці, такі як Метью Блюменфелд та Ентоні Замор (директори офісів PwC у Сполучених Штатах Америки та республіці Тринідад і Тобаго) [8].

Формулювання цілей дослідження. Виходячи з усього вищевказаного, авторами роботи була поставлена мета – обґрунтувати підходи до бухгалтерського обліку біткоїна як офіційної валюти й, відповідно, законного засобу платежу.

Основні результати дослідження. Популярність криптографічних активів, що відомі також як криптовалюти, зростає. Фактично на сьогодні вони є

найбільш розповсюдженим прикладом використання технології блокчейну [8]. Фахівці глобальної професійної асоціації ACCA, що об'єднує спеціалістів у сфері фінансів, обліку та аудиту, вважають, що криптовалюта – це нематеріальний цифровий токен, який створюється та змінюється завдяки використанню технології «distributed ledger infrastructure», часто званої блокчейном. Ці токени надають власникам різні права. Наприклад, криптовалюта може виступати як засіб обміну. Інші цифрові токени надають права на використання інших активів або послуг або можуть представляти інтереси власності [9].

Хоча наразі існує безліч видів криптовалют, біткоїн є першим у своєму роді, найпопулярнішим і найбільш помітним серед інших. У жовтні 2008 р. його творець, програміст (або програмісти), відомий під псевдонімом «Сатоши Накамото», опублікував у мережі дослідницьку роботу, в якій вказує на окремі недоліки сучасної фінансової системи. Зокрема, транзакційні витрати та невизначеність платежів, пов'язані з шахрайством і ризиками витоку особистих даних, характерні для традиційної платіжної системи, проте ці недоліки можуть бути усунені при використанні цифрової платіжної системи, заснованої на криптографічному доказі. Ця система дозволяє «будь-яким двом охочим сторонам укласти угоди безпосередньо один з одним без необхідності в довіреній третій стороні» [10].

Особливості функціонування біткоїна, безперечно, створюють складності, але разом з тим, з точки зору бухгалтерського обліку, він створює потенціал для розвитку останнього. Так, Файез Чоудхурі, генеральний директор Міжнародної Федерації Бухгалтерів заявив, що «біткоїн відкриває можливості для зміцнення й розширення сфери того, що роблять бухгалтери і як вони це роблять» [11]. Бухгалтерські компанії могли б розширити свої консультаційні послуги з бізнесу, а професія могла б розширитися новими спеціалізаціями. Вони також могли б скористатися перевагою першопрохідника (the first mover advantage), пропонуючи послуги з врегулювання питань, пов'язаних із податковим та іншим законодавством, таким як фінансові правила по боротьбі з відмиванням грошей або правила щодо запобігання фінансуванню тероризму. Враховуючи всі можливості, пріоритетом бухгалтерів має бути визначення належного Порядку обліку криптовалют, оскільки зараз існує безліч нерозв'язаних питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, таких як класифікація активів, облік операцій з «майнінгу» криптовалют, зберігання біткоїнів в якості інвестицій, обмінні операції та процес злиття та поглинання [1]. Причина виникнення проблем полягає у тому, що організації, які, зазвичай, розробляють стандарти бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Board (IASB) та the U.S. Financial Accounting Standards Board (FASB)), не дають вичерпних рекомендацій. Податкове регулювання відрізняється

від юрисдикції до юрисдикції, тому бухгалтерам, які потребують і шукають адекватну нормативну базу для обліку та фінансової звітності цифрових валют, важко розібратися у правилах. Розробка стандартів або інших офіційних вимог є дуже актуальною проблемою для керівних органів. Однією з чутливих областей є правильна класифікація криптовалют [12].

Попри всі складності, пов'язані з обігом біткоїну та його обліком, можна виділити три основні причини, чому країна може визнати біткоїн офіційною валютою (зокрема, першою країною, яка визнала біткоїн офіційною валютою став Сальвадор).

По-перше, визнання біткоїна офіційною валютою дозволить підвищити ефективність міжнародних грошових переказів. Наприклад, згідно з даними Світового Банку понад 20% ВВП Сальвадору формується шляхом грошових переказів із-за кордону, що означає, що велика частина населення залежить від грошових переказів із-за меж країни [13]. Складність полягає в тому, що вартість комісії за переказ зі Сполучених Штатів у Сальвадор може досягати 30-50% від вартості операції, на додаток до труднощів і витрат, пов'язаних з часом, необхідним для збору фізичних грошей.

По-друге, такий захід дозволить зменшити відсоток людей, які не користуються банківськими послугами: 70% населення Сальвадору не має банківського рахунку [14]. Технологія біткоїн може дозволити більшій частині населення мати легший доступ до фінансових послуг.

По-третє, відбудеться зменшення залежності від долара США: однією з головних цілей прийняття законодавства, що дозволяє використання біткоїна, є пошук нейтральної валюти заощадження.

Представники Міжнародного валютного фонду (МВФ) застерегли уряд Сальвадору від планів використання цифрової валюти біткоїн як національної валюти. Представники МВФ стверджують, що прийняття біткоїна як законного платіжного засобу підіймає ряд макроекономічних, фінансових та юридичних питань, які вимагають дуже ретельного аналізу. На думку фахівців МВФ, законодавство Сальвадору потребує значних інвестицій, а також розв'язання складних політичних рішень, таких як надання та регулювання цифрових форм грошей. МВФ приділяє особливу увагу всім внутрішнім економічним наслідкам, пов'язаним з внутрішніми цінами, які можуть стати вкрай нестабільними. Навіть якби всі ціни були вказані в біткоїнах, ціни на імпортовані товари і послуги все одно сильно коливалися б, слідуючи примхам ринкових оцінок. Важливо відзначити, що найбільший ризик, згаданий МВФ, пов'язаний із широким впровадженням біткоїна та його впливом на макроекономічну стабільність [3].

Щодо зображення біткоїна та операцій із ним в обліку можна говорити про два можливих підходи. Перший підхід до обліку біткоїна ґрунтується на

використані стандартних методів до аналогічних об'єктів обліку (із аналізу наявних досліджень видно, що саме такий підхід сьогодні домінує у дослідженнях вчених). Їх вибір залежить від характеристик, притаманних конкретному криптографічному активу. З

метою вибору відповідного підходу слід класифікувати криптографічні активи на певні підмножини на основі їх характеристик, як показано у табл. 1.

Таблиця 1 Чотири підмножини криптографічних активів

Підмножина	Призначення	Внутрішня вартість
Криптовалюта	Криптовалюта – це цифрові токени або коїни, засновані на технології блокчейн, такі як біткоїн. В даний час вони діють незалежно від центрального банку і призначені для функціонування в якості засобу обміну.	Вартість відсутня – отримує свою вартість на основі попиту і пропозиції.
Токен, забезпечений активами	Токен, забезпечений активами – це цифровий токен, заснований на технології блокчейн, вартість якого ґрунтується на тому, чого не має в блокчейні, але замість цього являє собою право власності на фізичний актив (наприклад, природні ресурси, такі як золото або нафта).	Вартість визначається на основі базового активу.
Утилітарний (службовий) токен	Службові токени – це цифрові токени, засновані на технології блокчейн, які надають користувачам доступ до продукту або послуги, і їхня цінність ґрунтується на цьому праві. Службові токени не дають власникам права власності на активи компанії, і, хоча ними можна торгувати між власниками, вони в основному не використовуються в якості засобу обміну.	Вартість визначається попитом на послугу або продукт емітента.
Токен-цінний папір	Токен-цінний папір – це цифрові токени, засновані на технології блокчейн, які за своєю природою аналогічні традиційним цінним паперам. Вони можуть забезпечити економічну частку в чистих активах (капіталі) юридичної особи: іноді право на отримання грошових коштів або іншого фінансового активу, яке може бути дискреційним або обов'язковим; іноді можливість голосувати за рішення компанії та / або залишкову частку в організації	Вартість визначається успіхом підприємства, оскільки власник токена бере участь у майбутньому прибутку або отримує грошові кошти або інший фінансовий актив.

Джерело: сформовано авторами на основі матеріалів [15]

Другий підхід, якого дотримуються автори даного дослідження, ґрунтується на думці, що слід відійти від традиційних методів і визнати криптовалюту як новий об'єкт обліку – віртуальний актив, і відповідно запровадити методи його оцінки та обліку.

У дослідженні, проведеному співробітниками компанією PWC зазначено, що у випадку використання біткоїна, як офіційної валюти слід дотримуватися стандартів, що стосуються готівки та валюти [13]. Разом з тим, МСФЗ не містять чіткого визначення термінів «грошові кошти» або «валюта». Існує думка, що для цілей бухгалтерського обліку терміни «грошові кошти» та «валюта» можуть бути еквівалентними: МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», встановлює зв'язок між валютою і грошовими коштами; МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів», встановлює зв'язок між готівкою, валютою та монетарними грошовими статтями. Тому необхідно визначити, чи можна вважати криптовалюту готівкою або валютою. Криптовалюті не притаманні деякі загальні властивості готівки й валюти, зокрема: 1) криптовалюта не є законним платіжним засобом і, в основному, не випускається й не підтримується будь-яким урядом або штатом (законний платіжний засіб у Сальвадорі, Центральноафриканській республіці); 2) криптовалюта у цей час не спроможна безпосередньо

встановлювати ціни на товари й послуги. Іншими словами, криптовалюта може прийматися для розрахунків за деякими транзакціями, але вони не мають прямого відношення до встановлення цін на товари або послуг в економіці.

Оцінка повинна враховувати факти та обставини для кожної підмножини криптовалюти. Крипто-токени випускаються як засіб обміну загального призначення, а також для надання власникам інших прав, включаючи права на товари або послуги або певні базові фізичні активи. Однак, оскільки крипто-токени, як правило, позбавлені властивостей готівки, вони навряд чи вважатимуться готівкою або валютою відповідно до МСФЗ. Певні крипто-токени дають власнику право на готівку або фінансовий актив. Вони можуть ґрунтуватися на майбутній продуктивності платформи, залишковій частці в чистих активах або вартості базового активу. Якщо крипто-токени не надають власнику право на готівку або інший фінансовий актив, вони не будуть відповідати визначенню фінансового активу. Якщо крипто-токени відповідають визначенню фінансового активу, компанії повинні слідувати рекомендаціям МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Крім того, щоб мати можливість приймати біткоїн, компанії-продавці повинні розв'язати питання,

пов'язані з його визнанням як активу й включенням його до балансу, з визнанням доходів і витрат, пов'язаних з операціями з біткоїном для відповідного зображення таких доходів і витрат у звіті про фінансові результати; з визнанням податку (податків) від операцій з біткоїном для зображення у податкових звітах, а також враховувати ризик волатильності. З фіскальної точки зору сальвадорські компанії, які отримують платежі в біткоїнах, повинні реєструвати вартість активів в токенах, ТО (момент отримання відповідних монет) і оприлюднювати інформацію про це в кінці періоду за статтею «Грошові кошти та їх еквіваленти» у Звіті про фінансовий стан, складеним за МСФЗ. Якщо компанії торгували біткоїнами протягом звітного періоду, реалізований прибуток або збиток будуть розраховані з використанням методу FIFO. Якщо біткоїн був утриманий, але не був проданий, прибуток або збиток будуть вважатися нереалізованими, розрахованими також з використанням методу FIFO [3].

Волатильністю утримуваних активів сальвадорські компанії можуть відносно легко управляти, конвертуючи біткоїни в долари США після їх отримання (щодня або щотижня). Однак виникають дві основні перешкоди. Одна з них – облік FIFO за весь період, який потребує значної уваги з боку бухгалтерії. Друга перешкода полягає у встановленні й наведенні цін в біткоїнах. У Сальвадорі ціни встановлені в доларах США, і біткоїн-еквівалент повинен бути розрахований в момент оплати. Можуть виникнути навмисні або

ненавмисні помилки при перерахунку, тому обидві сторони повинні виконати свій незалежний розрахунок ціни [3].

Висновки. Підсумовуючи викладене відзначимо, що застосування біткоїну як офіційної валюти держави є не лише сучасною тенденцією, але й важливим фактором у розв'язанні поточних економічних і фінансових проблем країни. Станом на сьогодні біткоїн визнаний законом засобом платежу двома державами – Сальвадором та Центральноафриканською республікою. Це означає, що у цих країнах дозволили проводити будь-які розрахунки у біткоїнах, зробивши їх другою офіційною валютою. Більш того, Сальвадор відмовився від власної валюти на користь долару США ще в 2004 р., а Центральноафриканська республіка користується центральноафриканським франком разом з іншими п'ятьма країнами. Варто відзначити, що ці країни – одні з найбідніших на своєму континенті.

Визнання біткоїну офіційною валютою, окрім певних переваг, несе значні ризики та проблеми для бухгалтерського обліку та фінансової звітності. По-перше, експерти вважають, що такий крок принесе нестабільність у крихку економіку країни. По-друге, перетворення біткоїна в офіційну валюту може зробити країну відкритою для відмивання грошей та іншої незаконної фінансової діяльності. Щодо бухгалтерського обліку, то залишаються не вирішеними питання визнання біткоїну як об'єкту обліку, його облікова оцінка, методи обліку, критерії визнання у фінансовій звітності.

Література:

1. Raiborn C., & Sivanides M. Accounting Issues Related to Bitcoins. *The Journal of Corporate Accounting & Finance* / Wiley Periodical, January/February 2015. P. 25-33. <https://doi.org/10.1002/jcaf.22016>.
2. Procházka D. Accounting for Bitcoin and Other Cryptocurrencies under IFRS: A Comparison and Assessment of Competing Models. *The International Journal of Digital Accounting Research*. Vol. 18. 2018. P.161-188. https://doi.org/10.4192/1577-8517-v18_7
3. PWC. 2021. El Salvador's law : a meaningful test for Bitcoin. URL : www.pwc.com. El Salvador's law: a meaningful test for Bitcoin (pwc.com) (дата звернення : 12.10. 2022).
4. Яцик Т. В. Методика фінансового обліку криптовалюти як особливого виду електронних грошей// *Молодий вчений*. 2017. № 2 (42). С. 349-354.
5. Легенчук С. Ф. Методика бухгалтерського обліку процесу електронної комерції. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Серія : Економічні науки. 2010. Вип. IV (40). С. 321-334.
6. Корягін М. В. Електронні гроші : особливості використання та бухгалтерський облік// *Вісник Національного лісотехнічного університету України* : зб-к наук.-техн. Праць. Львів. 2012. Вип. 22.5. С. 241-246.
7. Нефьодов А. Інтернет-валюта, або що таке електронні гроші в Інтернеті. *Бухгалтерія*: зб-к систематизованого законодавства. 2004. № 5. С. 193–197.
8. Forbes. It's Time To Rethink Accounting For Cryptocurrency.2021. URL : <https://www.forbes.com>. It's Time To Rethink Accounting For Cryptocurrency (forbes.com) (дата звернення : 12.10. 2022).
9. ACCA. Accounting for cryptocurrencies. 2021. URL : <https://www.accaglobal.com>. Accounting for cryptocurrencies | ACCA Global (дата звернення : 12.10. 2022).
10. Bitcoin. URL : <https://Bitcoin.org/Bitcoin.pdf>. (дата звернення : 08.10. 2022).
11. CAANZ (Chartered Accountants Australia & New Zealand). 2015. С. 26.
12. Stancheva-Todorova E. Accounting for Cryptocurrencies– Some Unanswered Questions and Unresolved Issues. *Year Book of Sofia University "St. Kliment Ohridski" –Faculty of Economics and Business Administration*. 2019. Vol. 19. DOI: 10.13140/RG.2.2.19422.28486
13. Personal remittances, received (% of GDP) – El Salvador. URL : Personal remittances, received (% of GDP) - El Salvador | Data (worldbank.org) (дата звернення : 12.10. 2022).
14. 70% of El Salvador's population doesn't have a bank account and work in the informal economy.URL : Nayib Bukele on Twitter: "Furthermore, 70% of El Salvador's population doesn't have a bank account and work in the informal economy. Financial inclusion is not only a moral imperative, but also a way to grow the country's economy, providing access to credit, savings, investment and secure transactions." / Twitter (дата звернення : 08.10. 2022).
15. PWC. In depth A look at current financial reporting issues. 2019. URL : www.pwc.com. Cryptographic assets and related transactions: accounting considerations under IFRS (pwc.com) (дата звернення : 08.10. 2022).

References:

1. Raiborn, C., & Sivitanides, M. (2015). Accounting Issues Related to Bitcoins. *The Journal of Corporate Accounting & Finance*. Wiley Periodical. January/February, 25-33. <https://doi.org/10.1002/jcaf.22016> [in English].
2. Procházka, D. (2018). Accounting for Bitcoin and Other Cryptocurrencies under IFRS: A Comparison and Assessment of Competing Models. *The International Journal of Digital Accounting Research*, Vol. 18, 2018, 161-188. https://doi.org/10.4192/1577-8517-v18_7 [in English].
3. PWC (2021). El Salvador's law : a meaningful test for Bitcoin. Retrieved from : www.pwc.com. El Salvador's law: a meaningful test for Bitcoin (pwc.com)[in English].
4. Yatsyk, T. (2017). Method of financial accounting of cryptocurrencies as a special type of electronic money. *Molodyj vchenyj*. 2 (42). 349-354 [in Ukrainian].
5. Lehenchuk, S. (2010). Accounting methodology for the e-commerce process. *Journal of Chernivtsi Institute of Trade and Economics*. Serija : Ekonomichni nauky, IV (40). 321-334 [in Ukrainian].
6. Koriahin, M. (2012). Electronic money : usage features and accounting. *Journal of Ukrainian National Forestry University*, 22.5. 241-246 [in Ukrainian].
7. Nef'odov, A. (2004). Online currency, or what is electronic money on the Internet. *Bukhghalterija: zb-k systematyzovanogho zakonodavstva*. 5. 193-197 [in Ukrainian].
8. Forbes. (2021). It's Time To Rethink Accounting For Cryptocurrency. Retrieved from : <https://www.forbes.com>. It's Time To Rethink Accounting For Cryptocurrency (forbes.com) [in English].
9. ACCA. (2021). Accounting for cryptocurrencies. Retrieved from : <https://www.accaglobal.com>. Accounting for cryptocurrencies | ACCA Global [in English].
- 10.Bitcoin. (2022). Retrieved from : <https://Bitcoin.org/Bitcoin.pdf>. [in English].
- 11.CAANZ (Chartered Accountants Australia & New Zealand). (2015). 26 [in English].
- 12.Stancheva-Todorova, E. (2019). Accounting for Cryptocurrencies – Some Unanswered Questions and Unresolved Issues. *Year Book of Sofia University "St. Kliment Ohridski" – Faculty of Economics and Business Administration*. 19. DOI: 10.13140/RG.2.2.19422.28486 [in English].
- 13.Personal remittances, received (% of GDP) – El Salvador. Retrieved from Personal remittances, received (% of GDP) - El Salvador | Data (worldbank.org) [in English].
- 14.70% of El Salvador's population doesn't have a bank account and work in the informal economy. Retrieved from : Nayib Bukele on Twitter: "Furthermore, 70% of El Salvador's population doesn't have a bank account and work in the informal economy. Financial inclusion is not only a moral imperative, but also a way to grow the country's economy, providing access to credit, savings, investment and secure transactions." / Twitter [in English].
- 15.PWC. (2019). In depth – A look at current financial reporting issues. Retrieved from : www.pwc.com. Cryptographic assets and related transactions: accounting considerations under IFRS (pwc.com) [in English].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License